

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XIII. Quantam Deus pauperum suorum curam gerat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

impenditis? quantum, ò vxores, in virorum vestrorum compositiones? suadete illis, vt tantum in inopes expendant. Non erit hoc pecnias amittere, sed fœnori dare. Difficile est hoc? Deum amanti nihil difficile est. Cur hîc ambigitis, quæ potestis aliud quiduis coningibus vestris suadere? immò etiam malis fraudibus persuadere? Ioannis Eleemosynarij Archiepiscopi Alexandrini exemplum vobis proponite, qui quàm primum Pontifex factus est, accersitis ad se Ecclesiæ dispensatoribus, ijsque quos à secreto consilio habebat, dixit: *Non est iustum, ò fratres, & in ministerio socij, vilius alterius rei curam gerere prius, quàm Christi. Euntes itaq; per totam ciuitatem, singulatim describite meos DOMINOS.* Hæserunt illi, quid vellent, & interrogarunt, quinam essent Patriarchæ DOMINI? Quibus respondit: *Quos vos pauperes & mendicos soletis appellare, eos ego DOMINOS meos, & adiutores nomino. Nam ij soli mihi possunt opem ferre, vt à Christi regno non excidam.* Fecerunt, quod iussi erant, & inuenti sunt septies mille quingenti, quorum singulis quotidie iussit dari sumtum diurnum. Post hæc studium conuertit suum ad hoc, vt iustis ponderibus & mensuris vterentur, qui vendebant in ciuitate. Utamini & vos, ò matresfamilias iustis ponderibus, nec vobis ipsis plus in luxum vestium, in torques, in armillas, in gemmas impendite, quàm in membra Christi alenda. Hoc dicite maritis vestris, quod Eleemosynarius dixit ijs, qui res Ecclesiæ dispensabant. Maritos dominos vocatis, & illis ipsæ imperatis. Pauperes pro dominis vestris habetote, qui possunt vobis opem ferre, non jam vt domi regnetis, sed ne à Christi regno excidatis.

Leon. Episc.
Neapolis in
cuius vita,
apud Sur. 231
Ianuarij.

C A P V T XIII.

Quantam DEVS pauperum suorum curam gerat?

I hæc omnia, quæ declarauimus, nihil essent, illud tamen vel vnicum meritò pauperes animaret, quòd Deum habeant curatorem. Securissimè degunt illi, qui se sciunt, bono ac fideli œconomio suo fidere posse. Quo pacto rex Pharaon olim dixit ad Ioseph: *Numquid sapientio rem, & consimilem tui*

I.

Gon. 41. 39.

T 2

inuenire

inuenire potero? Tu eris super domum meam, &c. Quis melior, fidelior, sapientior est Deo? Numquid consimilem illius inuenire poterimus? Si ergo ille est pauperum curator & procurator; quid potest illis deesse? Si Deus pro nobis, quis contra nos? dicebat Apostolus. Fames? sitis? inopia rerum omnium? Nequaquam, Nam Deus his omnibus est potentior. Vel eripiet igitur ex illis miseros, vel faciet eos in illis ipsis felices. *Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate: & oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltnit caput eius: & mirati sunt in illo multi, & honorauerunt Deum,* qui rotam nouit vertere, atque depressa rursus exaltare. Et vel hinc multi pauperem non despiciunt; nam apud se cogitant, uolubilem esse fortunæ statum. Quid si enim ille breui sit supra me, quem ego nunc video infra pedes meos iacentem? Numine enim iubente, vt Ausonius ait:

Auson. in
Epigram.

*Fortuna numquam sissit in eodem statu,
Semper mouetur, variat, & mutat vices;
Et summa in imum vertit, ac versa erigit.*

Terram vides? orbis est, vt vel hinc memores simus volubilitatis. Cælum ipsum aspice: quotidie vertitur: & ipsa sidera, quæ interdiu sunt summa, noctu occidunt; fiuntque ima; vicissim internoctu conspiciuntur superiora, quæ interdiu infra nos voluta sunt. Quemadmodum ergo ordo vniuersi postulat continuam mutationem; ita & Conditor Vniuersi marcidum & egentem recuperatione erigit, & exaltnit caput eius; vt etiam in paruo Mundo hæc rota inueniatur. Quare, si prophani dicunt. *Sors omnia versat*, multo verius dici potest: *Deus omnia versat*: aut, vt ipse Deus dicit: *Qui se exaltauerit humiliabitur, & qui se humiliauerit, exaltnbitur*. Quod, nisi fiat in hac vita, certo eueniet in vita futura, in qua erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Hanc spem natura pauperibus suggerit, & author naturæ.

Virgil. Eclog.

9.

Matth 23. 12.

Matth 19. 30.

II.

Hinc altera causa emergit curæ diuinæ. Prima enim erat, quod ordo vniuersi exigeret hanc vicissitudinem: altera autem est, quod ira mereantur, qui se humiliant, vel sponte atque vltro; vel si non vltro, saltem patienter. Hinc enim & Deus peculiarem illorum curam gerit, qui dum suam voluntatem diuinæ accommodant,

dant, digni sunt, vt & Deus faciat voluntatem timentium se. Volunt enim, vt summus Pater curet, quos, tamquam infimos, nemo curat. Et sanè hinc tertio res ipsa pauperum causam agit, apud æquissimum iudicem, vt ijs qui maximè ope indigent, maximè opituletur. Quod eum facere, & scriptura docet, & quotidiana exempla. Nam ne quis putet, Deum tantùm videre splendidos, oculi eius in pauperem respiciunt. Et quia nullam videntur habere opem, qui idcirco vocantur inopes, ait idem Propheta: *Tibi derelictus est pauper.* In vitis Patrum, apud Ruffinum Aquileiensem, *Quidam frater requisit senem, dicens: Vis ut retineam mihi duos solidos, propter infirmitatem corporis? Et videns senex cogitationes eius, quòd vellet retinere eos, dixit: Retine. Reuersus ergo in cellam frater, cepit cum cogitationibus proprijs colluctari, dicens: putas bene dixit mihi senex, an non? Exurgens ergo iterum venit ad senem, rogans & dicens: Propter Deum, dic mihi veritatem, quia conturbor à cogitationibus meis, propter illos duos solidos. Dicit illi senex: *Quia vidi cogitationem tuam volentem retinere eos, dixi tibi, vt retineres: nam non est bonum tenere plus, quàm necesse est corpori. Duo ergo solidi sunt spes tua; & si contigerit vt pereant, numquid Deus non cogitat de nobis? Iacta ergo cogitationem tuam super Deum, quoniam ipsi cura est de nobis.* Quartò; etsi ad tempus ita sæpe agatur cum tali, vt etiam à Deo desertus videatur, ait tamen Dauid, *non in finem obliuio erit pauperum.* Quintò, licet talis non ipse elegerit pauper esse, si tamen oblatam à Deo paupertatem patienter acceptauit, clarè pronunciat: *patientia pauperum non peribit.* Sextò, quòd si sint, qui non solùm pauperem derelinquant, sed etiam persequantur: *factus est Dominus refugium pauperi, neq; despexit deprecatione pauperis.* Septimò, nullus pauper ad eum frustra refugit, neq; auditur modò à clementissimo patre oratio pauperis, sed etiam exauditur, ille est enim eripiens inopem de manu fortiorum eius: *egenum & pauperem à diripientibus eum, vnde & alibi dicitur. Iste pauper clamauit, & Dominus exaudivit eum: & de omnibus tribulationibus saluauit eum.* Octauò, ne quis putet, impunè laturos eos, qui insidiantur pauperi, aut eum deglubunt, nec verentur vel nudum spoliare, ecce quid rex testetur: *Cognoui quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.* Itaque diues cadet, cùm dominatus fuerit pauperum.*

Psal. 144. 19.

Psal. 10. 14.

Heribert.
Rosvv. lib. 3.
in vit. PP. c.
69. Ruffin.
presbyter.

Psal. 9. 34.

Psal. 9. 19.

Psal. 9. 19.

Psal. 9. 10.

Psal. 21. 25.

Psal. 34. 10.

Psal. 33. 7.

Psal. 139. 13.

Psal. 9. 29.

Pfal. 67. 11.
Pfal. 68. 33.

perum. Nonò nec meritis pauperum præmium deerit: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus*, ait Psalmista; & rursus: *videant pauperes, & latentur*. Hæc est vera lætitia pauperum; diuitibus autem tristissima quæque diuina pagina comminatur. Igitur quos maxime curat Mundus, minimè curat Deus; & quos despicit Mundus, protegit Deus; & quamuis vtrisque prospiciat sufficienter, pauperibus tamen prospicit etiam abundanter.

III.

Luc. 2. 35.

Ne autem in verbis duntaxat curam, quæ pauperibus est promissa, consistere arbitremur, notum est è sacris libris, non rarò idem esse *verbum*, quod *factum*. *Transeamus vsq; Bethlehem*, aiunt pastores, & *videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis*. Certè, quod dicit Deus, facit; & quod promittit, præstat. Itaque primò perspicacissimus ille oculus Mundi, qui

Pfal. 10. 5.

omnia videt, vtiq; etiam videt pauperes; neque eos spernit, aut indignatur vel in summa maiestatis sede constitutus. *Dominus in templo sancto suo; Dominus in celo sedes eius: oculi eius in pauperem re-*

Isa. 66. 2.

Marc. 12. 41.

spiciunt. Ad quem respiciam, ait, nisi ad pauperculum? Quod se facere Christus ostendit, quando sedens contra gazophylacium aspici-
bat, quomodo turba iactaret as in gazophylacium, & multi diuites iactabant multa. Cum venisset autem vidua una pauper, misit duo minuta, quod est quadrans, & conuocans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt; hæc verò de penuria sua omnia qua habuit misit totum victum suum.

Nonnè fuit hoc respicere pauperem? Bono animo estote, pauperes, si nemo vos hominum videt, & nemo miratur, aut laudat, quod sanctè facitis, aut cum in occulto oratis: Deum habetis & testem, & spectatorem. Hic vnus est instar mille, immò supra mille. Res magna est, à Deo videri. Secundò non videt tantum.

Leuit. 19. 9.

Deus pauperum inopiam, sed etiam re ipsa opitulatur, idque alios facere iubet: *Cum messueris segetes terra tua, non tondebis vsq; ad solum superficiem terra: nec remanentes spicas colliges. Neq; in vinea tua racemos, & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis*

Ibid. c. 23. 22.

Ruth. 2. 8.

carpenda dimittes. Idem repetit infra. Exemplum quàm illustre, exhibuit in Moabitide Ruth, quam pauperem, sed honestissimi nominis puellam & aluit, per diuitem virum Booz, & deniq; eti-

am

ara opulentavit. In nouo autem testamento, ut pateceret, etiam in spiritualibus peculiarem eorum haberi rationem, *pauperes Emangelizantur*, ait Seruator, ne superba opulentia putet, Redemptorem tantum diuitum ac magnatum causam venisse. Tertio; res ipsa mouet misericordem patrem. Si enim vel terrenus pater e duobus filiis vnum in bene instructa naui ludente videat, alterum inter vndas ac vortices ludentem, cui citius succurret? Ita Deus utique citius opem afferet ope indigenti, cuius ipsa miseria mouet misericordem. Si enim Iob aiebat: *Flebam quondam super eo, qui afflittus erat, & compatiebatur anima mea pauperi*; quanto magis putandum est, fleat & affici eum misericordia, qui afflictionem atque inopiam longè habet cognitioem? & cuius misericordia est, *super omnia opera eius, quæ tamen sunt magna, & mirabilia nimis*? Quocirca eam olim legem tulit: *Si vnus de fratribus tuis, qui morantur intra portas ciuitatis tuæ, in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahas manum, sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris.*

Iob. 30. 25.

Deuter. 15. 7.

Quarto etiam subinde differt Deus quosdam, ut incommoda sentiant paupertatis, & quasi eorum obliuisci videtur, tamen non in finem est obliuio pauperis. Hac spe consolans filium suum Tobias ait: *Noli timere, fili mi, ait, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Ut prædixit, ita euenit, vel Raphaële Archangelo cælitus misso, qui eum ad fortunas suas perduceret. Quin Christus quoque turbam triduo toto distulit, donec eam prodigiosè pasceret. Cùm turba multa esset, nec haberent, quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: *Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent: si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longè venerunt.* Distulit, ut fames & fama cresceret, miraculumque tantò maius esset, quanto illi magis esurirent. Quinto voluit eosdem ita curare atque satiare Dominus, ut etiam patientiam eorum probaret. Ob quam causam multos diu, plurimos etiam vsque ad vitæ finem relinquit in egestate. Tunc enim dicit: *Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.*

IV.

Psal. 9. 19.

Tob. 4. 23.

Marc. 8. 1.

Isa. 48. 10.

pertatis.

Ica. 3. 22.

peratis. Si enim excoxissem te, quasi argentarius in fornace ardentissima excoquit argentum, separatque ab eo, per ignem, stannum, plumbum, scoriam, ut purum putumque remaneat, & impermixtum, utique consumpsissem te, cum non sis, nisi peccatorum scoria, iuxta illud: *argentum tuum versum est in scoriam*; itaque leniori te camino purgavi, seruitute scilicet & ærumnis Babylonis. Multi enim non sunt tam fortes, ut possint martyria sustinere; neque tam patientes, ut possint graues diurnosque tolerare morbos; quare mores eorum in camino paupertatis corriguntur. Quod dum facit Deus, nonne pauperes quasi negligendo curat? quia curat eos ipsa paupertate, sicut medicus ægrotum diæta. Alios, qui non ægrotant, in hoc camino paupertatis, tamquam aurum in fornace reddit splendidiore, ut Iobo contingit, qui omnibus amissis longè clariùs enituit, atque etiam in hac vita *addidit Dominus omnia, quacumque fuerant Iob, duplicia. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.*

Iob. 42. 10.
Psal. 9. 19.

V.

Iob. 29. 11.

Sextò dicebat olim Iob: *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi. Eò quòd liberaissem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor.* Quantò magis Deus est beatificandus, cui testimonium reddunt tot millia pauperum, vociferantium, se ab illo liberatos? Audit autem etiam non vociferantes: nam & silentium clamat miserorum. Abdias dispensator Achabi regis Israëlitarum, cum centum prophetas in spelunca absconditos pane & aqua sustentasset, ut Iosephus refert, magnum æs alienum contraxit. Eo mortuo creditor duos natos eius in seruitutem rapere volebat, cum vidua non esset soluendo. Illa Elisèum prophetam adiit, opemque eius implorauit. Cui ille precepit, ut ex olei ampulla, quæ domi vnica superat, vasa à vicinis mutuò accepta impleret: diuinitus enim oleum non defecturura, donec omnia implerentur. Paruit illa, & iussu Elisèi postea vasa illa vendidit, & debitum dissoluit. In qua historia Prophetæ non vociferantes à Deo auditi, & vel in spelunca latentes conspecti, atque per Abdiam nutriti sunt. Cui eam liberalitatem non esse damnosam passus est diuinus Remunerator, sed in vidua, ac liberis, per Elisèum prodigiosissimo olei augmento, gratiam pro gratia reposuit.

Ioseph. lib. 9.
c. 3. Antiquit.
4. Règ. 4.

reposit. Animalia ratione carentia, in extremo periculo constituta cum aliud non habent, quo se protegant clamorem habent, miseriamque suam testantur vociferando: ita & homines extrema afflictione compelluntur ad Deum clamare. Nec in ventos abiit clamor: *Clamor filiorum Israël venit ad me ait*, quia pauperum oppressio est peccatum in caelum clamans, etiam ipso oppresso silente. Quia ipsa calamitas clamat, tacente calamitoso.

Exod. 3. 9.

Septimò non audit tantùm, sed etiam exaudit pauperes, verus Pater pauperum, Deus, qui *saluum faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem*. Quàm hoc verum sit, ostendit mirabilis providentia diuina, in historia, quam nobilis quidam Germanus, Anno Christi 1627. Româ huc, ad nos, in hunc fere modum perscripsit, meritò posteris non obliuiscendam. Contigit quatuor ferè ab hinc mensibus non mirabile, minùs, quàm iucundum in Vrbe. Nam à tristibus inijs, in lætum finem desinebat. Est hîc par coniugum, quibus, annonæ caritate ad summam inopiam reductis, fame pereundum fuisset, nisi, per æs alienum, cum morte inducias fecissent. Nam, cum etiam, quod mutuò ceperant, absuissent, redij: fames, quam insuper æs alienum fecerat grauiorem. Sed in primis creditor longè fuit grauissimus. Is enim, constituto debiti soluendi die, importunus aderat, sibi que, sine vlla mora, satisfieri volebat. Nihil illum extrema inopia, nihil pallidi vultus, nihil preces mouerunt miserorum. Prospiciebat enim, egestate semper magis ac magis crescente, supellectilem quoque, & cum ea spem solutionis obtinendæ, abituram. Traxit igitur maritum in ius, & non fecus, ac si lege repetundarum teneretur, accusat. Fert sententiam iudex: reus carceri mancipatur. Et iste quidem in vinculis famebat: vxor autem dolebat tantò magis, quòd & inopiam, & inedia sustinens, marito viuo, viduam agere cogeretur. His malis afflicta nihil prius habuit, quàm vt vndique circumcurfaret, quæreretque nouum creditorem, à quo mutuâ pecuniâ acceptâ maritum redimeret. Et erat exigua pecuniæ summa, de qua agebatur, vix duorum scilicet aureorum. Dum circumiuit, nescio cui mala fide ambulanti nebuloni innocuit. Is eam è vestigio clanculum se-ctatus obseruauit; & quòd fortè intellexerat, virum illius in cu-

VI.
Iob 5. 15.

V

stodiam

Rodiam datam, eo absente, ad aedes afflictæ accessit. Utque mi-
 nus metueret, nox fecerat audentior, atque in primis ipsa do-
 munculæ solitudo. Adit ergo; pultat fores: nemine audito etiam
 quatit. Vicit importunitas, ut tandem surgeret mulier, verita ne
 postes effringerentur. Quærit de fenestra, quid hominis adsit?
 aut quid sibi velit, id noctis? Respondet, aditum se petere, & pro
 imperio proteruè iubet eam citò pessulum reducere, laresque re-
 ferare. Cui mulier, solam se domi esse, ait, haud decere, ut homi-
 nem ignotum ad aedes, in tenebris, admittat. Si quid negotij ne-
 cessarij habeat, crastina luce, peragi posse, postquam clara dies
 remouerit causam suspicandi. Instat ille: perstat illa. Sed non
 diu. Postquam enim homo atrocissimis minis edixit, ni actutum
 aperiret, se illam & domum pariter, cum tectis & fundamentis
 exusturum: neque expectaturum, donec sol incipiat collucere; sed
 incendio diem facturum. Quid faceret femina, inops, sola, tan-
 tis minis perterrita? Virilem animum vicisset periculi magnitudo.
 Fores trepida recludit, hominemque nefarium ad se intromittit,
 saltem domum conseruatura, si vitam non possit. Patefactâ ianuâ,
 velut rabidus canis illam inuadit impurus, vitiumque continuò
 offert. Sed qui Helenam sperauit, Penelopem, immò Lucretiam
 reperit. Non enim ille tam importunus fuit in flagitio petendo,
 quam illa fortis in recusando. Ad eò vehementer resistit, ut vi-
 tam se priùs, quam pudicitiam profiteretur perdituram. Et vicit
 adulterum casta, sed prædonem non superauit. Nam ille à crimi-
 ne vno ad alterum conuersus, mandauit, ut quidquid domi pecu-
 niarum, vestium, vasorum haberet, apportaret: ni faciat, verbe-
 ra, mortem, flammam tectis subiiciendas intentat. O misera mu-
 lier quid hic ages? teruncium domi nullum habebat, præter duos
 nummos aureos, quos ea ipsa die elapsa, redimendo marito mutuò
 acceperat. Hos Lauernioni dare, durum erat; negare, periculo-
 sum. Sed præualuit metus. Fatetur, adesse nummos, eosque ac-
 censa lucerna promit, sperans his se cetera omnia redimere posse.
 At longè secus fuit. Ut tigris, gustato sanguine, magis fauit; ita
 auarus, viso auro magis sitit aurum. Existimans ergo crudelis ho-
 mo, plus auri ab ea conditum latere, consilium cepit illius necan-
 dæ, ut ea occisa, omnes latebras excutere possit. Quoniam igitur

tur consultissimum videbatur, eam laqueo strangulare, & voci vi-
am intercludere, ne clamans audiretur, laqueum ab ea petijt. Re-
spondit, illa, nullum in tota domo esse, nisi quo asinus in stabu-
lo religaretur, & clementius, quàm igne, moritura, ipsa carni-
fici suo viam ad propriam perniciem monstrat. Ventum est ad sta-
bulum, ibi dum sicarius funem implicatiore nodo impeditum re-
soluit, videt femina clauam ligneam, tundendo asino parieti ac-
clinatam, subitque mentem cogitatio: Quid si necem meam an-
teuertam, & homini, quod mihi parat; exitium prius offeram?
Fas est, vim vi defendere: etsi mihi non credatur, præstat perire
publica autoritate, quàm crudelitate priuata. Nec plura delibe-
rans, impetu quodam naturæ clauam arripit, nocturnumque la-
tronem fune detrahendo occupatum, à tergo adoritur, atq; vni-
co ictu in terram prostermit: altero deinde fulmine superaddito ex-
animat: cadauer extra domum tractum eliminatumque in proxi-
ma via abiecit: reliquum noctis dat quieti. Quamquam inquieta
illi ea quies fuit. Facile enim habuit cogitare, primam cædis su-
spicionem ad se iri derivatum. Vix orta luce surgit, creditorem a-
dit, dispunctoque duorum aureorum debito, maritum carcere li-
berat. Quam lætitiâ illico noua tristandi causa intercurbauit.
Nam dum domum suam repetunt, occurrunt alij super alios, qui
ad visendum cadauer confluerant, nunciantque cædem factam,
hominem trucidatum iacere in via, sanguinis è gemina capitis pla-
ga manantis vestigia ad ipsorum lares tendere, monstrareque, haud
dubiè, vbi homicidium illud sic perpetratum. Fatetur vxor mari-
to, se funeris istius esse authorem. Ibi nonus metus, nouus luctus
hominem occupat, sed mox in gaudiû transturus. Nam dum vni-
dique ad cadauer spectandum concurritur, adfuerunt etiam, qui,
vultum occisi curiosius contemplantes, deprehenderunt manife-
stis signis, illum ipsum fuisse famosissimum latronem, in cuius pro-
scripti caput, centum aurei à magistratu erant promissi. Defertur
res ad Urbis Gubernatorem, inquitur in mulierem cædis pa-
tratricem. decernitur, illam centum aureos meruisse; qui proinde
illi etiam numerati sunt. lis & debito se exsoluit; & quod superer-
rat, ad vitæ necessaria impendit. Quàm verè Deus est, qui *saluum* Iob. 5. 15.
facit egenum à gladio, & de manu violenti pauperem? Quàm mirabi-

- i. Reg. 2. 6. liter Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit? Nolite confidentiam amittere, o pauperes, Deus vos de caelo aspicit; Deus necessitatem vestram probe agnoscit; Deus permittit, qui vobis insidientur: sed fortasse, per illos ipsos succurret, qui vobis imminet deuorandis, sæpe enim operatur salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos.
- LUC. 1. 71. VII. Octauo igitur, quamuis Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens, tamen non saluat impios, & iudicium pauperibus tribuit, neque eos sinit abire impunitos, quibus dici potest: in alio tuis inuentus est sanguis animarum pauperum, & innocentium. Sunt enim veloces pedes eorum, & in modum Mercurij, ob talaria, alati, ad effundendum sanguinem, quorum manus ad dandum veloces esse debuissent. Sentiunt itaque merito manum Dei punientis, & curam pauperum singularem habentis. Qua de causa ita præscripsit populo suo.
- Exod. 22. 21. Aduenam non contrisabis, neque affliges eum: aduena enim & ipsi fueris in terra Egypti. Vidua & pupillo non nocebitis. Si laferitis eos, visiferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum: & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt uxores vestrae viduae, & filij vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum, quasi exactor, nec usuris opprimas. Quas Dei minas non esse inefficaces ostendit tertiae viduae exemplum.
- Paul. Diacon in vita S. Iuuentij Episc. c. 14. & Sur. 14. Septemb. Memorat Paulus Diaconus, viduam fuisse, quæ paupertate pressa mutuam ab usurario pecuniam acceperat, sed magno suo malo, neque enim desisteat ille usuram identidem exposcere; quin & duplum exigere eius pecuniæ, quam dedisset. Nullum erat desertæ uspiam refugium, nisi ad S. Iuuentium Episcopum, singularem pauperum, viduarum, ac pupillorum patronum. Is postquam & vidua calamitatem, & iniusti exactoris importunitatem cognouit, Diaconum suum Exuperantium cum eadem vidua, misit ad creditorem, addito hoc mandato: Vado ad eum, qui hanc viduam crudeli exactione opprimit: admone eum vice mea postulationis, dicens: Pater tuus rogat, sufficiat tibi, quod tuum est, nec exigas, quod minime dedisti, ne id, quod habere videris, amittas. Si autem te audire noluerit, ecce do tibi sumam preij, porrige ei, & reuertere. Paruit Diaconus, hominemque anarum, vidua comitante, conuenit, nihilque eorum, quæ mandata erant, omisit. Lapidem citius molliisset, quam ini-

quum

quum hominem. Sed exiguo lucro fœnus accepit. Eodem enim temporis momento, quo aurum ab Episcopo missum contigit atq; in manus sumit, humi collapsus, miserimè expiravit. Duo hic expendi possunt, ira Dei, & cura Dei; cura pauperum & viduarum, ira in fœneratores. Tametsi enim licitum est, urgente necessitate accipere mutuum à fœneratore, non tamen licitum est istis, eum spe fœnoris mutuum dare. Illos necessitas excusat, non item istos. *Audent fœneratores dicere:* ait S. Augustinus: *Non habeo aliqd, unde vivam. Hoc mihi & latro diceret deprehensus circa parietem alienum; hoc mihi & leno diceret, emens puellas ad prostitutionem: hoc & maleficus incantans mala, & vendens malitiam suam. Quidquid tale prohibere conaremur, responderent omnes, quia non haberent, unde viverent, quia inde se pascere: quasi non hoc ipsum in illis maxime puniendum est, quia artem nequitia delegerunt, unde vitam transfugant, & inde se pascere volunt, unde offendant eum, à quo omnes pascuntur.*

S. Augustinus
in Plat. 129.

Nondè, quod Ado testatur, de Ludouico Imperatore Caroli Imperatoris filio, planè Deo maiore iure tribuitur. Ludouicus, annis circiter viginti octo, quibus imperium gessit, non solum fuit eximius amator castitatis, promotor religionis, fautorq; Ecclesiasticorum; verùm etiam, in Gallia, Germania, Italia totoq; Imperio suo, legatos constituit, qui pauperum & oppressorum curam gererent, eorum causas audirent, ijsq; iustitiam administrarent, atque in omni necessitate succurrerent, Deus, non annis 28. duntaxat, sed à condito orbe, Angelos pauperum tutelares constituit, quin & causam eorum ipse suscepit, suscipit, suscipiet. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deo diligentibus se?* ait S. Iacobus. Ipse Christus dixit: *cùm facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cacos.* Ac rursus, cùm à cœna magna diuites, ob villam emtam, & ob emta quinque iuga bouum, atque ob vxorem ductam se se excusarent, iratus paterfamilias dixit seruo suo: *Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis; & pauperes ac debiles, & cacos, & claudos introduce huc.* Cœna magna, erit cœna Agni, non nectare & ambrosia, sed genimine vitis nobilioris pretiosa, in qua, vbi accumbant hi pauperes, ostendit Lazarus in ipso sinu Abrahæ, sicut & D. Ioannes

VIII.
Ado Chron.
2. 6. An. 815.

1. 2. 5.

Luc. 14. 13.

Ibid.

Luc. 16. 23.

Gen. 26. 124

in sinu Christi requiescens. Cuius rei figura fuit Isaac, qui *sevit*, non in agro proprio, sed à Geraritis conducto; neque enim Abraham, neque Isaac, neque Iacob, possederunt agros, aut domos in Chanaan, sed identidem in ea peregrinati sunt. *Sevit* itaque Isaac in terra illa, & inuenit in ipso anno centuplum, benedixitq; ei Dominus. Quare hæc tanta mellis, non per saturationem, nec per agrorum fertilitatem, sed Dei beneficio, & per miraculum Isâaci obtigit, vt ex vno modio à se seminato, centum modios mereret.

Plin. lib. 18. cap. 11.

Quamquam Plinius fertilissimum triticum *centigrannum* appellet, vnde & Isâaci prouentum naturalem esse potuisse, non tamen fuisse ostenditur, scriptura eam vbertatem benedictioni diuinæ ascribente. Hac autem benedictione tam copiosa indicatum est, tam vberem terram esse paupertatem, in qua qui ferit, centuplum recipit, ex Christi oraculo: *omnis qui reliquerit domum, vel fratres &c: aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Quò alludens ait Hieronymus: *Centuplicato fenore Christi promissa redduntur: in tali Isâac quondam agro seuerat.*

Matth. 19. 29.

S. Hieronym. epist. 26.

Hac fertilitate carent diuites, gaudent pauperes. Quibus proinde rectè S. Gregorius Nazianzenus gratulatur hac acclamatione:

S. Greg. Nazianz. in carm.

Felix qui Christum fortunis omnibus emit.

S. Augustin. serm. vii. de diuers.

Et D. Augustinus: *Quid est gloriosius homini, quam sua vendere, & Christum emere? Quid utilius, quam omnibus rebus exui, vt eum habeamus, in quo sunt omnes thesauri? Quid securius, quam à mundo non curari, vt curemur à Deo? Mundus respicere inopes non dignatur, Deus dignatur, Dominus in celo sedes eius: oculi eius in pauperem respiciunt.* Idcirco alibi dictum est: *Tibi derelictus est pauper, quem alij negligunt, quem despiciunt, Tibi derelictus pauper.*

Psal. 10. 5.

Psal. 9. 35.

IX.

Quemadmodum infans à natura destitutus, nudus, neque surgere, neque se vestire, aut contra frigus regere, neque cibum manibus capere, immò neque ea, quæ sibi necessaria sunt verbis postulare valens, à matre curatur. Hanc amor impellit, vt viribus carentem è lecto leuet, vestiat, inuoluat, portet, sinu excipiat, ad motis papillis nutriat, ciboque præmanio in os inserto sopiat, in cunis circumagat, cantando ad somnum alliciat; plorantem mulceat, ridenti arrideat, denique noctes diesque laboreat, ne quid desit indigenti. Ita Deus pauperes & inopes, & se ipsos iuua-

re non

re non valentes amat, fouet, educat & educit ad æternam vitam. Immò longè magis. Quia mater sæpe per ignorantiam, sæpe per negligentiam, sæpe per virium defectum infanti succurrere non potest. Deus autem, cuius sapientia falli nequit, cuius bonitas terminum nescit; cuius potentia non est finis; nihil ignorat, nihil negligit, nihil non potest. Quare magis vult, magis valet, magis curat, quàm mater. *Numquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* Quæ cum ita sint, prodest utiq; hominibus sua paupertas, per eam, dum eos negligere Deus videtur, maximè curat, quia maximè amat. Quamobrem rectè possunt illud Theuistochis usurpare: *Perieramus, nisi perissemus.* Multis etenim perire est salutare; hoc est, multis perdere opes, perdere domos, perdere pecunias, perdere vitæ necessaria, est occasio, vt Deum inuocent: qui inuocatus est, & succurrit. Itaque malè perierant, nisi bene à Deo perditū bene perisissent. Quod ita esse, pauperes vel in Martyribus possunt cognoscere; nam & illi sic bene perierunt in hoc sæculo, ne perirent in futuro. plura qui vult legere de hac cura Dei erga pauperes, tomum nostrum primum adeat, de Iudicijs Dei, quæ in hoc mundo exercet.

Ne autem ipse solus curet pauperes Deus, vult etiam in hac cura homines suos esse imitatores, quorum plurimi extiterunt. S. Stephanus primus Hungarorum rex menti suæ altissimè impreserat illa Christi dicta: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiã consequentur: date & dabitur vobis;* quare tanto affectu pauperes, & in illis Christum amplectebatur, vt nullum vnquam hospitem, aut peregrinum absq; aliquo solatio à se discedere pateretur, & in egenos quotidianas expensas fieri iuberet. Nocturno tempore, elemosynas non solùm in sinu pauperum abscondebat; verùm etiam, Christi exemplo sese demittebat ad eorum pedes ablucendos. Accidit, vt quadam nocte, nemine sciente, solus pauperes inuiferet, qui viso marsupio ita pecuniæ inhiarunt, vt certatim in eum ihuolantes barbam ei euellerent. Ille nulla indignatione motus, immo gaudio perfusus, humiq; prostratus his verbis exclamauit: *Regina celestis, & mea, en quem tu regem constituisti, cum sic honorarunt milites tui, Qua si mihi ab aliquo hoste illata esset iniuria*

Isa. 49. 15.

Tom. 1. de
Iudicijs, quæ
Deus in hoc
Mundo exer-
cet. c. 4. & 5.

X.

Sur. 20. Aug.
gusti.
Matth. 5.
Luc. 6.

Luc. 21.

iniuria, tuofretus adiutorio, non sinerem eam inultus abire. At nunc sciens hinc mihi parari aeternam felicitatem, impensè lator, & gratias agens, illis pijs mi Saluatoris consolatorijs verbis, quibus discipulos suos confirmavit: Capillus, inquiens, de capite vestro non peribit. Dixit, & incredibilem quamdam animo persensit dulcedinem, statuitque numquam pauperi vlli pectoris sui ostia claudere. Quam liberalitatem in clericos præcipuè ac Religiosos exercuit. Quorum vni Gunthero dicto, tantam potestatem concessit, vt quoties sua presentia eius aulam illustraret, curam regni ei demandaret. Tum ille rebus, quas in aula inuenisset, in peregrinos, egenos, viduas, pupillos, cœnobia & Ecclesias erogatis, breui illam exinaniebat.

XI.

Seuer. Sulpit.
c. 2. de vit. S.
Martin.

Sic. 1 Aug.

Quid igitur? num & regnum fuit depauperatum? nequaquam. Sed dum rex pauperum; Deus regis & regni curam gessit. Tanti autem curam hanc fecerunt Sancti, vt etiam sibi met ipsi cibum, etiam vestes detraherent, egentibusque largirentur. Palam est, quid Martinus adhuc catechumenus fecerit. Ethelouoldus Wintoniensis Episcopus, neque Ecclesiæ ornamentis pepercit. Accidit, vt quandoq; acerba famis vniuersam Britanniam vehementer opprimeret, & multi præ nimia inopia dira clade extinguerentur. Tum ille pecuniam suam omnem in pauperes elargitus est. Deficiente pecunia tolli iussit ornamenta quæquæ, & per multa vasa argentea ex Ecclesiæ thesauris confringi. Iis in pecuniis redactis, cum multo cordis gemitu testabatur, se equo animo ferre non posse, muta metalla durare integra, hominem verò ad imaginem DEI factum, pretioso Christi sanguine redemptum, mendicitate, & inedia confici. Sustentauit itaque innumeram pauperum multitudinem; qui periculum famis euadere cupientes, ad eum undiq; confugiebant. Illos ipse in plateis, omni solatio destitutos resorbabat, singulis necessaria præbens: donec misericordia Dei de calo in terram prospiciens, & humano generi solita benignitate subueniens malum inopia temperaret. Inseminauit hanc curam mundi Moderator etiam S. Wilhelmo Episcopo Briocensi, qui suâ manu voluit stipem pauperibus distribuere, quacumq; ibat; & cum statuta elemosynæ darentur, ipse semper coram voluit esse, ne quisquâ præteriretur. Tempore famis, & sua, & aliena horrea euacuauit. Deniq; rebus suis omnibus in egenos distributis, nihil superfuit, vnde conderet testamentum. Maluit enim sua viuus bene col-
care.

Godefridus
Caluus in
eius vita 29.
Iulij.

care, quàm, post mortem, incertæ aliorum fidei committere dis-
 pertienda. Constantius presbyter refert de S. Germano Episcopo
 Antifiodorensi, eum obuijs mendicantibus, ex diacono suo inter-
 rogasse, quantum secum nummorum haberet? cumque intelle-
 xisset, tantum tres aureos præsto esse; omnes iussisse in pauperes
 liberali sparsione effundi. Ibi diaconus futuri prouidus, unde ergo,
 inquebat, nos hodie victuri sumus? cui Germanus respondit: *Pa-
 scet Deus pauperes suos, tu, quod habes, præsta pauperibus.* Diaconus
 malè sollicitus, nec bene obediens, duos erogat, vnum reseruat.
 In itinere à Leporio prædiuite domino vehementer ægroto, per-
 cursores inuitatur, misso ducentorum solidorum munere. Quo
 oblato, ad diaconum conuersus Episcopus: *Accipe, ait, que tra-
 duntur, & intellige te fraudem fecisse pauperibus. Nam si totum, quod
 dedi, indigentibus contulisses, remunerator noster trecentos hodie reddi-
 disse.* Contremuit diaconus, secretum reatus sui innotuisse pontifici. In
 qua historia apparet, quantam Deus habeat curam eorum, qui
 pauperum curam gerunt; quibus & promissum centuplum reddit.

Constant.
 lib. 2. de vit.
 S. Germani.
 c. 11. Sur. 31.
 Iulij.

Matth. 19. 29.

Non solum igitur in pauperes iniurij sunt, qui iussas eleemosynas
 vel interuertunt, vel diminuunt; sed etiam in proprios dominos
 noxij. Nam pauperibus simplum, domino centuplum subdu-
 cunt. O cæca parcitas, quæ nescis seruare pecunias, nisi in pro-
 prium damnum!

Mulierum quoque eximia hîc laus est; nam per illas miseri-
 cors Dominus sæpe egenis præsentem manu adfuit, docuitque diui-
 tias ab illis, non in ornatum capitis, non in armillas & torques,
 non vestes exoticas, & Phrygiâ acu elaboratas, sed in egentes at-
 que misericordiæ opera impendendas. Talis erat illa, de qua
 scriptura ita loquitur: *Transibat Eliseus per Sunam: erat autem ibi
 mulier magna, que tenuit eum, ut comederet panem: cumque frequen-
 ter inde transiret, diuertebat ad eam, ut comederet panem. Qua dixit
 ad virum suum: Animaduerto, quod vir Dei sanctus est iste, qui transie
 per nos frequenter. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum, & ponamus
 ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum, ut cum vene-
 rit ad nos, maneat ibi.* Neque gratis id fecit, pro gratia, gratiam
 sensit, & quæ sterilis erat, filium acquisiuit. Quàm multæ eiusce-
 modi opulentæ Iunones prolem optarent, sed pauperes non cu-
 rant;

XII.

4. Reg. 4. 8.

X

rant;

rant; Eliféos, Prophetas, Religiosos in domum non admittunt. Quare vnà cum illis diuinam excludunt benedictionem. Aliæ feminæ etiam foras eunt, vt pauperibus seruiant. Quales fuerunt illæ, de quibus Lucas hæc memorat: *Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per cinitates, & castella, prædicans, & euangelizans regnum Dei: & duodecim cum illo; & mulieres aliqua, quæ erant curate à spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, & Ioanna vxor Chusa procuratoris Herodis, & Susanna, & alia multa, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. Consuetudinis Iudæica fuit, ait S. Hieronymus, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquo, vt mulieres de substantia sua victum atq; vestitum præceptoribus darent. Sed hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus se abiicisse commemorat. Ministrabant autem hæc mulieres Domino de substantia sua, non quòd indigeret cibus Dominus creaturarum, sed vt typum ostenderet magistrorum, quòd victu atq; vestitu de discipulis debeant esse contenti. Hæc D. Hieronymus. Eamdem causam indicat Theophylactus his verbis: *Diuites femine comitabantur Apostolos, vt suppeditarent eis necessaria, omnem illis securitatem horum causa parantes, vt soli Euangelij prædicationi ipsi vacarent.* D. Ambrosius autem etiam aliam causam adducens ait: *Scilicet mulieres opulenta desiderio doctrinæ Dominicæ, & virtutum, sequebantur Apostolos, & ministrabant eis & sumtus, & seruitia, sicut & Saluatorem sunt secuta.* Quid multis opus? Ipse Apostolus ait: *Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? Aut ego solus, & Barnabas, non habemus potestatem hoc operandi?* Habuit sanè Paulus potestatem, sed noluit ea vti, ne Gentiles offenderet. Ceterum planè non exiguum opus erat harum matronarum, quæ diuinæ sapientiæ audiendæ, & pauperes Apostolos pascendi causa tanta itinera, & tot incommoda susceperunt. Nunc multæ, ne dignantur ad planteas vsque descendere, vt Christum in pauperibus suis pascant.*

XIII.

Surius 23.
gulij.

Quamquam sanè multæ fuerunt præclaræ, quæ id factitarunt. Quis regiam illam mentem Elisabethæ nescit, quanta fuerit amatrix & nutrix egenorum? quis Radigundas non nouit miraculis, ob pauperes adiutos, illustratas? S. Birgitta vidua multis reuela-

reuelationibus nobilitata, infirmorum, morbidorum, & pauperum, felix & inclita mater elemosynas largissimas prestabat. Habebat autem magnas ades pauperibus deputatas & in ipsis feminas, quae illorum ministerio semper occuparentur. Sed & ipsa cum multa humilitate non raro illis inferuebat, lauans, & osculans pedes eorum. S. Anatolia. Diodori filium cum à malo dæmone liberaisset, adiit eam Diodorus cum vxore, obtulitque ingentem vim pecuniarum. Sed S. Anatolia nihil penitus accipiens, dixit: *Vade, & egenis Christianis, atque in opibus eroga: tu verò crede in Christum, vna cum tuis, & liberaberis.* Nimirum opes Anatolia à se in pauperes, quemadmodum alij labores solent, deriuauit. Numquam ad finem, in hoc genere argumenti, decurret oratio, si omnia velim attingere exempla. Nullus sanctus, nulla sancta fuit, quæ misericors non fuit. Hanc enim virtutem voluit diuina sapientia idcirco extendi, vt sua quoque erga pauperes cura extenderetur. Neque potest vllam in rem pecunia vtilius expendi, quàm quæ expenditur in charitatem. Quae de causa Frater quidam interrogauit Pastorem dicens: *Dimissa est mihi omnis hereditas, quid facio ex ea? Et dicit ei Abbas Pastor. Vade, & post tres dies veni, & dico tibi. Venit autem, sicut praefinitis, & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere, frater? Si dixerò, da eam in Ecclesiam, clerici sibi facient conuiuia ex ea: Si autem dixerò, da eam parentibus tuis; non est tibi merces: si verò dicam, da pauperibus, securus eris. Quidquid ergo vis, vade, fac.*

Sur. 9. Iulij.

Apud Heribert. Rosveid. lib. 5. de vitis PP. libell. 10. de discret. n. 55.

CAPVT XIV.

Moyfis, Eliae, Ioannis Baptista, ipsius Christi & Deiparae, itemque Apostolorum, ac primitiuorum Christianorum paupertas voluntaria.

D commendandam paupertatis virtutem, narrat S. Bernardinus Senensis hanc parabolam. *Rex quidam duas filias habuit, vnā pulcherrimam, aliam turpissimam. Pulchra appetebatur ab omnibus, & honorabatur: turpem verò nullus nedum amare, sed nec videre volebat. Hac autem amarissime flebat in conspectu regis. Cui rex: Noli flere, inquit, dilectissima filia mea: Nam qui in sponsam duxerit sororem tuam, nihil secum accipiet, nisi pulchritudinem*

I.

S. Bernardini t. 3 tract. de 8. Beatitud. serm. 2.